

Roginer Oszkár

EGY KONTEXTUALIZÁLT SZÜLETÉSNAPRA

To a contextualized birthday

Idő(m)értékek, kontextusok. Írások Molnár Szabolcs 65. Születésnapjára. Szerk: Bányai Éva–Szonda Szabolcs. RHT Kiadó, Bukarest-Sepsiszentgyörgy, 2008

A borítón levő óra számlapjának megkétszereződő játéka, majd az idő (m)értékét kiemelő ív egy körcikkének önállósuló árnyalatai találó módon billentik át a Molnár Szabolcs 65. születésnapjára kiadott tanulmánykötet címének szövegszerűségét a képi megjelenítésbe. Az első oldalak egyikén, közvetlenül a tartalomjegyzék után, az ünnepelt portréfényképe látható. A közel kétszáz oldalas nyomtatvány néhány bevezetővé álcázott köszöntőt, egy válogatott, kötetzáró Molnár Szabolcs-bibliográfiát és további tizenhét tanulmányt tartalmaz.

SZONDA Szabolcs elsősorban a személyes kötődésekre helyezi a hangsúlyt. KREBSZ János írásában egy tanári szükségszerűségéből kihajtott bibliofil barátság, egy több évtizedet felölelő intimitásba burkolózó (szinte már családi) köteléknek a történetét olvashatjuk. A visszaemlékezés a bukaresti magyarság hétköznapijaiba, a szervezett kirándulásokba, a vitákba, a könyvadományokba, az olvasmányokba, a tanszék gondjaiba is beavat minket. Ezt követik DEMÉNYI Lajos és GHEORGE Sarău köszöntői, amelyek közül az előbbi lényegében saját életrajzát, valamint néhány kitérő jellegű megjegyzést, az utóbbi pedig egy tanár-diák természetű interaktív kapcsolat genézisét tartalmazza. Molnár Szabolcs felesége, REINHART Erzsébet, egy egész életen át tartó házastársi ingázást, közös megmérettetést, családi és politikai akadályt vetett papírra.

BITSKEY István tanulmánya a hitviták korának ironikus szerkezetét vizsgálja, Pázmány Péter szövegei mentén. Az írás elsősorban a Pázmány és Alvinczi Péter között zajló vitákat veszi sorra, és az elméleti fogódzók, valamint a személyes kommentárok mellett gazdagon ellátja korabeli odavágó idézetekkel, az izes nyelv vitázó fordulataival is. EGYED Emese a barokkos magánéletek zamatos terjengősségébe vezérel. Az apa-fiú kapcsolat mélységét illusztrálandó szövegek vizsgálata, az erdélyi ifjak külföldi tanulmányutakon töltött éveit ölelik fel. A magánszféra írásos emlékeit szem előtt tartva hangsúlyozza a szülői gondviselés imperatívuszát, egyrészt az idézetek, másrészt az erdélyi tizennyolcadik század kontextualizációja által. SZÖRÉNYI László egy Petőfi-vers elemzésével

bővíti a kötetet. A Szalkszenzmártonban megírt, de Kolozsvárott publikált *Isten csodája* c. vers megannyi szálát kísérli meg kibogozni, kitérve az előzményekre, a magyarok őrdögi eredetére és a nemzet öngyikossági hajlamaira.

TVERDOTA György egy Németh Andor-életrajzot közöl, mégpedig azokat a momentumokat kidomborítva, amelyek Erdélyhez, Kolozsvárhoz és nem utolsósorban Bukaresthez kötik. A szövegben kellőképpen ki van élezve, hogy egy Németh Andor által, a harmincas évek román fővárosának benyomásait, egy magyar értelmiségi leveleiből, emlékiratából és hangzatos megjegyzéseiből miként is ismerhetjük meg. CSORTÁN Ferenc a bukaresti magyarság történetét tekinti át az első világháború végétől, a második világháborúig. A társadalmi struktúrákat részletes elemzés alá veti, egyrészt általánosítván, másrészt konkrét példákat felhozván a cselédség, a munkásság, a polgárság, az egyházi személyek vagy az egyetemi hallgatók köreiből. LŐRINCZI Gyula a Bukaresti Petőfi Művelődési Társaság megalakulásának történetét meséli el. A romániai rendszerváltást követő társadalmi szerveződés egyik pillanatát veszi így görcsöve alá, részletezve, listázva, megnevezve ágenseit egy olyan intézménynek, amely máig kulcsfontosságú a bukaresti magyarság hétköznapijaiban.

BÁNYAI János Danilo Kiš lírai nyelvezetét kísérli meg – a korai versektől, az *Elektra*-„átköltés/fordításon” át, a kisebb-nagyobb szövegeket érintve – újraolvasván kontextualizálni. Az életrajzi és kulturális-történeti, művészeti momentumokat szem előtt tartva írja le az egyes motívumok jelentőségét, és helyezi őket el az életműben. Elsősorban azzal foglalkozik, hogy miként hatnak ki a Kiš-féle versnyelv korai látéletei a prózai megnyilatkozásokra, ezen kívül pedig a szabályok fontosságára is felhívja a figyelmet ugyanazon a prózán belül. FARAGÓ Kornélia tanulmánya, a vajdasági magyar próza geokulturális viszonyhálózatán kíséri végig a gyűrődéseket. Az írás elsősorban az utóbbi néhány évtizedben végbemenő emlékezeti átalakulást, a rituálisból, a textuális koherenciába való átömlést boncolgatja, olyan elsődleges források mentén, mint Tolnai Ottó, Lovas Ildikó, Balázs Attila vagy Végel László. Elsősorban azt problematizálja, hogy a szövegvilágokban létrejövő különböző jugoszláv diskurzusok miként hozhatók közös nevezőre egy örökös „Nagy Forma” segítségével, valamint hogy ugyanezen diskurzusok milyen módon azonosíthatóak a geokulturális térben. A textuális újralétesítés ex-jugoszláv gondolatköréhez érdekes észrevételeket fűz a titoktartás, hallgatás szerepe tekintetében. GÖRÖMBEI András Nagy Gáspár félelmen túli tartományáról számol be. A tanulmányban a versek elementáris erejéről, a költői én kitárulkozásáról, a hitvallás fontosságáról, a vélemények vállalásáról, valamint a líra előnyeiről és hátrányairól olvashatunk. Az életművet elsősorban erkölcsi szempontok mentén tekinti át.

TAPODI Zsuzsa tanulmánya négy posztmodern regényt választ elemzése tárgyául, ezek: *Umberto Eco: A rózsza neve*, *Milorad Pavić: Kazár szótár*, *Ioan Petru*

Culianu: Smaragdjáték és Szilágyi István: Hollóidő. A szövegek posztmodern jellegének módszereit a manierizmus poétikájához hasonlítja, úgy, hogy a műfaji, ábrázolási, tematikai és idősíkokat egymásra vetítő mozzanatokot emeli ki. BÍRÓ Béla *Liviu Rebreanu, Ion* c. regényének újraolvasó tapasztalatait veti papírra. A tanulmány a történeti-filológiai elemzésekkel szembehelyezkedve fejt fel a ironia varratait, egy olyan erőteljesen nemzeti tematikájú szövegvilágban, amely folytonosan megköveteli a történeti perspektíva mankóit. A tanulmány egy rendkívül találó kérdéssel zárul. BÁNYAI Éva Bodor Ádám-szövegeket vett görcső alá a multikulturalizmus és/vagy a posztkolonialista kritika segítségével. Ezek közül is a legbehatóbban azokat a novellákban, elbeszélésekben tetten érhető változásokat emelte ki, amelyeket a Budapestre való költözést követő újbóli megjelenés váltott ki. A variánsok közötti áttetszések okaira szeretne rávilágítani. KIRÁLY Hajnal különféle elméletek mentén elemzi a *Krúdy Gyula Szindbád*-novelláinak Huszárik-féle 1971-es filmadaptációját. A tanulmány két részből áll, az első kizárólag az elméleti keretet vázolja fel, míg a tényleges elemzésnek második rész ad helyet. ZSIGMOND Győző az aranyosszéki gombaismeretről írt tanulmányt. Részletesen ismerteti a begyűjtött anyag alapján leszűrhető népi gombaneveket, felhasználási módjukat és egyéb érdekességeket.

A kötet végén három rövidebb tanulmányt találhatunk, három szerző tollából. Az elsőt DUMITRU Elena írta, aki Balassi, Petőfi és Ady szerelmi költészetét tekintette át a tűz motívumának szempontjából. A verseket maga fordította magyarról román nyelvre. A második tanulmány BALÁZS Emökétől származik, és *Gábor Áron Szibériai Trilógia* c. kötetéről szól. A Szoltsenyicin-szerű szöveg szereplőit, valamint a Gulag értékrendjét, hierarchiáját, egy beható asszani regényelemzéssel köti össze. Érdeemes elolvasni. KLÁRIK Attila az erdélyi magyar társadalomban betöltendő keresztény média jövőjének szerepe kapcsán értekezik hasonló cím alatt. A kötetet MOLNÁR Szabolcs válogatott bibliográfiája, majd a szerzők névsora zárja.

A könyv – kettős célja mindkét aspektusának tekintetében – eleget tesz a követelményeknek, vagyis a születésnap köszöntők örömszerzési szándékának éppúgy megfelel, mint a szakmai-textuális légyott módszeres elhullámzásainak. A naivitás kellő adagjával szemlélve, egyfajta médiumváltást bonyolít le, és egy életrajzi adatból egyrészt egy köszöntőt formál meg, másrészt egy alfanumerikus kódból kialakított emléket állít Molnár Szabolcs 65. születésnapja alkalmából. A bennfoglalt szövegek széles skáláját végigpásztázva tanúi lehetünk annak a körültekintő szervezői munkának, amely létre volt képes hozni ezt a multikulturalizmustól, a régi magyar irodalmon át, a folklórig terjedő papírhasábot úgy, hogy egyetlen egészként szemléltesse. Tartsuk szem előtt követendő példaként a gesztust, az életrajzot és a kivitelezést egyaránt, hiszen az évfordulók, a szakmai momentumoknak sokszor a legtermékenyebb talaját tudják szolgáltatni.